

Aramızdan Ayrılanlar: Hülya Şenkon

Matematik Dünyası'nın "Hülya"sı ve Sayılar Evreninde Sonsuza Giden

Hoş Seda...

Ş. Hatıra Şenkon* / senkon@boun.edu.tr

1980'den beri aralıksız Türk Matematik Derneği (TMD) Genel Sekreterliği görevini sürdürürken, 16 Şubat 2008 Cumartesi sabahı ansızın aramızdan ayrılarak sonsuzluğa yükselen ablamız Prof. Dr. Hülya Şenkon için yazmam istendiğinde, belleğimdeki anıları, bilgileri ve onun titizlikle kaydettiği kronolojik ve bilimsel verileri, yoğun bilgi birikimini derleyerek bir şeyler yazmaya girişsem bir dergi yazısının boyutlarını çok aşacağını, ailece acımızın yoğun olduğu bir ortamda uzun bir değerlendirmenin hem çok duygusal, hem de dayanılmaz olabileceğini düşündüm. Bu nedenle, belki ileride yazılacak ve yapılabilecek çalışmalara da bir başlangıç olmak üzere, onun akademik yaşamı ve TMD'deki görevleri süresince adeta bir evladı gibi üzerine titrediği "Matematik Dünyası" bağlamında yaşam çizgisini, bakış açısını, ileriye dönük hayallerini, çevresinden belediklerini ve engin ilgi alanlarında tohumlarını yeşertmeye çalıştığı konuları kısa bir öykü kıvamında yazmaya giriştim. Dergiye ilk kez yazan bir kişi olarak, okurun sabrını zorlayacak bir ürün ortaya koymuşsam peşinen bağışlamanızı dilerim.

II. Dünya Savaşı'nın korku ve acılarının ülkemizde hissedilmeye başlandığı 40'lı yılların başında yaşamlarını birleştiren Hava Subayı Nusret Bey ile Neriman Nadire Hanım, ilk çocukları dünyaya geldiğinde, geçmişte büyük acılar ve hayalkırıklıkları yaşamış Rumelili soylu ailelerin bireyleri olarak bu mutlu olayı sevinçle karşılamışlar. Geleceğe yönelik umut ve hülyalarının gerçekleşeceğine inançla kız-

larının adını "Hülya" koymuşlar ve Türkiye'nin yokluklarla dolu o yıllarında gerçekleşen "Hülya"larını umutla ve özenle yetiştirmeye başlamışlar. Genç ve yetenekli bir anababa olarak gösterdikleri ve çevrelerinde büyük hayranlık uyandıran bu özen, aileye sonraki yıllarda katılan (Hasret, Hançer, Hale ve Hatıra adları verilen) dört yeni kardeş için de aynı incelikle sürdürülmüş. Öyle ki, en küçük kardeş daha dünyaya gelmeden baba Hv. Kurmay Albay Nusret Şenkon'un bir görev uçuşu sırasında şehit düşmesi, anne Neriman Hanım'ı ve kardeşi Perihan Hanım'ı çok genç yaşta, üzerlerine titredikleri bu beş çocuğu en iyi şekilde yetiştirmelerinin ve müstesna bir kişilik ve kariyere sahip babalarının da arzu ettiği biçimde topluma yararlı bireyler olarak hazırlayabilmelerinin ağır sorumluluğu ile karşı karşıya bırakmış.

Bu sorumluluğu ve olağanüstü özveriyi eksiksiz yerine getiren ve özellikle ailenin en büyük çocuğu Hülya'nın öğrenimini en iyi biçimde tamamlayarak, akademik kariyer yapma isteğini teşvik eden annesi Neriman Hanım'ın çok erken yaşta ölümü, Hülya'nın katmerlenen acılara karşın üstlendiği sorumlulukların yanısıra, başlamış olduğu akademik kariyerini sürdürme konusundaki kararlılığını pekiştirir.

Bu satırların yazarı olan en küçük erkek kardeş Hatıra'nın, aile ortamında çevresindekileri bilinçle izleyebildiği ilk andan itibaren biriken anılarında ablası Hülya, sürekli matematiksel terimleri, formülleri ve ispatları yüksek sesle tekrarlayan, bazen sevimsiz ve sofistike formülasyonları müzikle paralellikler kurarak yaşama bağlayabilen ulaşılması güç bir kişilik olarak belirir. İlerleyen yıllar,

* Boğaziçi Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uzman.

özellikle Türkiye’de ve o dönemlerde katı kuralların ve sorgulanamayan hiyerarşik yapının var olduğu İstanbul Üniversitesi’nde sabır ve azimle akademik kariyer yapabilmeyen ve matematiğin özellikle gençler için bir kabus gibi görünmesinin önüne geçerek yeni ufuklara taşıma savaşımının zorlu bir öyküsüdür. Bu noktada, Hülya Şenkon’un 1959-1960 ders yılında İ.Ü. Fen Fakültesi Matematik Bölümü’nde öğrencilikle başlayan akademik odaklı yaşamının belirgin özellikleri uzun öykünün ana başlıklarla özetlenebilmesini sağlamak açısından şöyle sıralanabilir:

- **Mükemmeliyetçilik:** Yaşamının her aşamasında ve yönünde olduğu gibi özellikle matematik dünyasında İstanbul Kız Lisesi’ndeki öğretmenlerinden başlayıp, doktora danışmanı Prof. Dr. Orhan Şerafettin İçen ile doruğa ulaşan önderlerinin izinde ödünsüz ve umarsız bir mükemmeliyetçilik çizgisinin ve kılı kırk yararak sonuca ulaşma sabır ve azminin simgesiydi. Bu özelliğini karşındakilere yansıttığı gibi, herkesten de asgari kendisi gibi olmalarını beklerdi.

- **Mazeretsiz bilimsel yaklaşım:** Yapılacak çalışmanın niteliği, izleyici ya da öğrencinin düzeyi ne olursa olsun bilimsel nesnellik ve ilkelere mut-

lak uyum olmazsa olmazdı. Bilimde duygusallık ve mazeret affedilemezdi.

- **Kitap tutkusu:** Başta kişisel çalışma konuları (cebir ve sayılar teorisi) olmak üzere matematiksel buluşları, önermeleri olabildiğince en özgün kaynağından okumak ve izlemek, edindiği tüm kitapları olağanüstü bir özen titizlikle saklayıp bir yaprağının dahi kırışıp çizilmesine izin veremeyecek kadar korumak, kitaplık ve kütüphaneleri belirli bir sistematik içinde tarayarak kalıcı olmaları için gayret göstermek en belirgin özelliklerinden biriydi.

- **Dil öğrenme merakı ve becerisi:** Kitap tutkusu ve her bilgiyi kaynağından öğrenmeye çalışma çabasının önemli bir göstergesi olarak çok iyi kullanma bilgi ve becerisine sahip olduğu ana dili Türkçenin yanısıra lise yıllarında aldığı köklü İngilizce ve bir ölçüde Latince eğitimine ek olarak, üniversitedeki kariyeri boyunca matematikte seçtiği dalın duayenlerinin eser verdiği, sırasıyla Almanca, Fransızca, İtalyanca ve Rusça dillerini büyük bir başarıyla ve dil öğrenme konusunda ileri sürülen kısıtlayıcı öngörülerin tersini ispatlarcasına öğrenmiş ve çevresindekilere de rehberlik etmişti. Bu dilleri öğrenerek matematiğin sadece bilim tarafıyla

değil, başta kendisine çok benzetildiği Sonia Kowalewski olmak üzere dünyadaki kadın matematikçilerin yaşam öyküleriyle de orijinal metinler üzerinden çalışarak ilgilenmiştir.

• **Kaydetme alışkanlığı ve bilim tarihine özel ilgi:** Gerek mesleki konularda gerekse üniversite ve özel yaşamı ile ilgili kronolojik bilgileri özenle ve atlamadan kaydetme alışkanlığı onun ailede, Fen Fakültesi'nde, Nazım Terzioğlu Matematik Araştırma Merkezi'nde, Fen Fakültesi Matematik Dergisi ve Matematik Dünyası gibi TMD tarafından yürütülen süreli yayın çalışmalarında kurumsal hafızayı temsil eden âdeti ayaklı bir arşiv gibi emsalsiz bir başvuru kaynağı olarak tanınmasını sağlamıştı. Rahmetli hocaları Prof. Dr. N. Terzioğlu, Prof. Dr. Orhan

Ş. İçen, Prof. Dr. Cahit Arf, Prof. Dr. Erdal İnönü, Prof. Dr. Macit ve Altıntaş Büke ve adlarını sayamadığım birçoğu ile İstanbul Üniversitesi'nde başlayıp, N. T. M a t e m a t i k Araştırma Merkezi'nde ve

TMD'de süren ve Prof. Dr. Ekmeleddin İhsanoğlu gibi bilim tarihine gönül vermiş birçok meslekdaşıyla ürünler veren ve verecek olan engin bir birikime sahipti.

• **Sanat ve müzik:** Olağanüstü bir çizim ve kalfrafi yeteneğinin yanısıra müzik kulağı ve özellikle Türk Musikisi'nde gelişmiş bir zevke sahip bir anne babanın çocuğu olarak aileden gelen müziğe yatkınlığı ve beğeni düzeyi, öğrenim gördüğü dönemde o konuda önemli bir kaliteye sahip olan İstanbul Kız Lisesi'nde gelişip, tüm yaşamı boyunca kişiliğini etkileyecek bir olgunluğa ulaşmış olmalı ki, yaşamını dolduran matematik biliminin yanısıra müzikle uğraşısı her dönemde parıldayan bir yıldız gibi ortaya çıkmıştır. Çeşitli bilimsel toplantılarda, yaz okullarında, katıldığı dil kursları sonrasında Türkiye'yi temsil ettiği sosyal etkinliklerde müzikle kendini ifade yeteneği büyük bir be-

ğeni ve takdir toplardı. Bu konuda lise yıllarındaki koro çalışmaları gibi düzenli bir müzik organizasyonu içinde yer alabilme arzusu, İstanbul Kültür Üniversitesi Öğrenci ve Mensupları Türk Müziği Korusu'nun kurulması ile gerçekleşmiş ve koro şefi Sn. Recep Alper Çevirel'e geçen yıl sonu konserinde ifade ettiği gibi, bu etkinlik onu yaşamında en mutlu kılan olaylardan biri olmuştu.

• **Periyodik yayımlar ve sürdürülebilirlik:** Matematikte ve yaşamda emekle ve bilgiyle oluşturulan eserlere büyük saygı duyar, bu nedenle kütüphane ve periyodik yayınların düzenli ve içerikli olarak sürdürülebilmesi konusuna son derece önem verirdi. Bu öylesine güçlü ve savaşçı bir yönünü oluştururdu ki, İstanbul Üniversitesi'nde zamanın-

da Balkanların en gelişkin kütüphanesi olan Matematik Bölümü Kütüphanesi'nin yaşatılması, en zor koşullarda bile süreli yayınların aboneliklerinin sürdürülebilmesi, gerek merhum hocalarının emeklerine

saygı ve vefa borcu olarak, gerekse bilimsel birikimin sonsuza doğru aktarımı açısından onun için vazgeçilmez bir uğraştı. Tüm yoğunluğunu gençlere ve Türk Matematik Derneği'ne yöneltmiş, Dernek yayını "Matematik Dünyası" dergisinin ileride Türkiye'de matematik biliminin verimli ve sevilen bir yayın organı olarak kalması onun en büyük hülyası olmuştu. Son yıllarda yeniden yapılanan ve kamuoyunda matematik alanında daha çok ilgi çeken derginin gelişimi ve Prof. Dr. Ali Nesin gibi bu gelişime ivme kazandıran meslektaşlarının ilgisi, onu son derece mutlu ediyordu.

Son söz olarak; onun aziz anısının ve yetiştirdiği gençlerin ışığında "Matematik Dünyası"nın onun hülyasına ulaşma yolunda ilerleyeceğine gönülden inanarak, sevgili meslektaşlarına ve öğrencilerine sayılar evreninde müziğin ritminde sonsuza giden Hülya'larının hoş sedasını saygı ve özlemle duyumsamalarımı diliyoruz. ♠